

УНАПРЕЂЕЊЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ЉУДСКИХ НАСЕЉА У РУРАЛНИМ СРЕДИНАМА

Љиљана Алексић¹

УДК: 502.131.1:711.437

DOI:10.14415/konferencijaGFS 2015.091

Резиме: *Агенда 21 представља предлог за деловање, поред осталог, и за одрживи развој људских насеља и рурални развој, а са социолошке стране за деловање девет основних друштвених група где је од посебног значаја аутохтоно становништво и готово маргинализовано, сиромашно становништво руралних средина. Локална агенда представља план акција за спровођење идеја одрживог развоја на локалном нивоу где је неопходно да локалне власти преузму улогу главног покретача за доношење конкретних планова и акција у проблематици заштите руралне средине. На примеру ревитализације центра Кривог Вира предвиђена је ренструкција базена и изградња плаже; чиме се омогућава одрживи развој руралне средине што представља резултат одрживог планирања.*

Кључне речи: *Агенда 21, одрживи развој, аутохтоно становништво, реконструкција базена, рурална средина*

1. УВОД

„Стратешки општински акциони план од 2004-2006.год.“ Општине Бољевац урађен је према програму Подршке општинама Источне Србије који финансира ЕУ а спроводи Европска Агенција за реконструкцију, са активностима према Агенди 21 што се односи на акције управљања људским насељима са посебним акцентом на акције за управљање руралним насељима и развојем туризма [6].

Слаба насељеност општине Бољевац и стално присутна миграција становништва оставља за собом велики број напуштених породичних стамбених објеката, који представљају лепе примерке фолклорне архитектуре; напуштена домаћинства након ревитализације стамбених објеката пружају могућност за развој руралног туризма. Предложене акције ревитализације руралних средина намећу и задатак локалној самоуправи за унапређење развоја центара у тим срединама што је резултирало и изградом Пројекта реконструкције Базена топле воде са плажом у Кривом Виру.

¹ Љиљана Алексић, дипл.инж. арх., Универзитет у Новом Саду, Грађевински факултет Суботица, Козарачка 2а, Суботица, Србија, тел: 024 554 300, е – mail: ljiljana.d.aleksic@gmail.com

2. НЕИСКОРИШЋЕНИ КАПАЦИТЕТИ НАПУШТЕНИХ ОБЈЕКАТА

Многи објекти су напуштени и без обзира што постоје власници тих објеката не постоји њихова заинтересованост да се адаптирају и приведу намени а на тај начин се не постиже континуитет њиховог коришћења и одрживост њихове намене.

Наведени објекти су се користили или се користе за 1. Становање и 2. Обављање неке делатности (пример напуштене воденице која се само повремено користи слика 2.).

Стамбени објекти би могли да се сврстају у три категорије (што је битно код одређивања приоритета за њихову ревитализацију):

1. Напуштене породичне куће (слика 1.),
2. Напуштене породичне куће које повремено посећују власници (слика 3.),
3. Породичне куће у којима живе власници и улажу у њихово одржавање (слика 4.).

Слика 1. Напуштена породична кућа

Слика 2. Воденица –повремено се користи

Приказане куће су „куће бондручаре“ саграђене на каменим темељима од дрвене конструкције са испуном од земље. Конструкција бондручаре се види код воденице – подрум је озидан од камена и прати пад терена а партер је урађен од дрвене конструкције са испуном од земље (слика 2.). Кров је покривен ћерамидом. Воденица је још увек у функцији и може по потреби да меље жито; одмах се намеће функционисање воденице са производњом органске хране и радним местом за једну особу – посао за маргинализовано становништво села, што би истовремено била и свакодневна атракција за туристе .

Слика 3. Кућа која се повремено користи

Слика 4. Породична кућа где живе власници

Зграда напуштене Основне школе са карактеристикама старе варошке куће, зидана је опеком са почетка XX века. Школа је некада била осмогодишња, смањењем броја ђака постаје четворогодишња и данас је напуштена, тј настава се не одвија због оштећења која су видљива и на фасади. Неопходно је да се прво уради Пројекат санације а затим и Пројекат адаптације објекта. На тај начин Школа би постала мултифункционална и добила намену образовања одраслих: о пољопривреди, старим занатима, припремању старих аутохтоних јела локалне кухиње и сл.

Слика 5. Фасада напуштене Основне школе Слика 6. Главни улаз у Основну школу

3. РЕКОНСТРУКЦИЈА БАЗЕНА СА ПРОТОЧНОМ ТОПЛОМ ВОДОМ

3.1 Затечено стање базена

Базен се налази у близини извора Тимока, добија воду са извора топле воде и представљају право богатство за руралну средину. Месна заједница Кривог Вира је у сарадњи са општинским структурама Бољевца предвидела активности за реконструкцију Базена топле воде.

Слика 7,8,9. Представљају изглед и стање базена пре интервенција, види се запустелост и оштећења на зидовима базена

На месту некадашњег купатила затечени су само остаци зидова и урушени базени (Слика 7,8,9.). На сликама се види да је базен подељен на два дела, мушки и

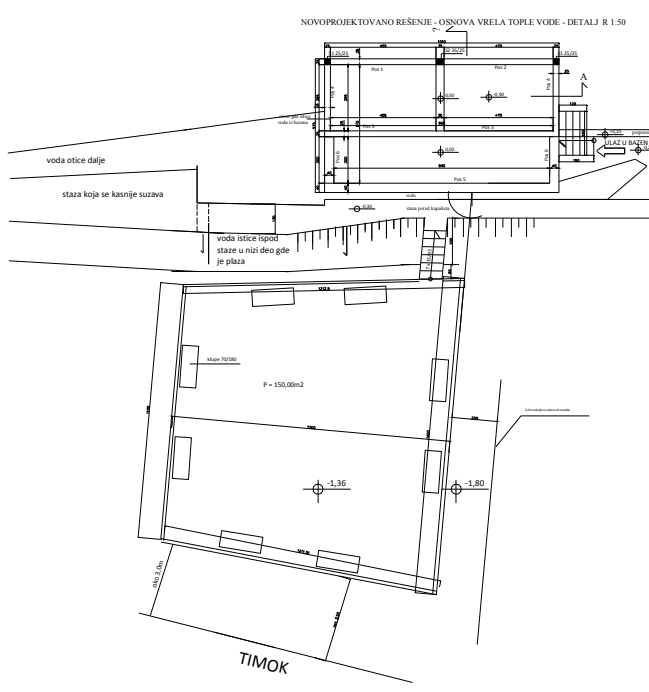
женски. Топла вода протиче кроз базене али се омогућава истовремено пуњење базена. На сликама се може сагледати и неуређени терен око базена.

Укупна количина воде из базена се прелива и преко канала отиче око базена да би се спојила са водом која протиче кроз базен. Та количина воде се поново дели и једним делом отиче на нижи терен поред базена, денивелација од 1,80м, а други део отиче каналом који се пружа поред стазе. (слике 10., 11., 12.). На том нижем терену је предложена изградња плаже. Вода која отиче каналом поред стазе наставља до воденице која се налази низводно поред Тимока (слика 2.).

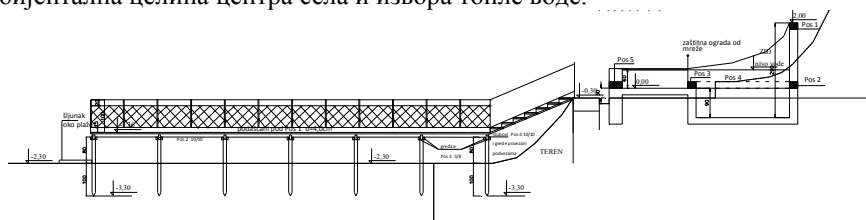
Слике 10,11,12. Показују парцелу поред базена која се налази под сталним протоком воде из базена где ће се градити плажа

3.2 Пројекат реконструкције базена са плажом

Слика 13. Основа Базена проточне топле воде са плажом

Пројектом је предвиђена употреба природних материјала да се не би нарушила амбијентална целина центра села и извора топле воде.

Слика 14. Пресек Базена проточне топле воде са плажом која се поставља на терен поред базена у денивелацији од 2,30м

Слика 15,16,17. Изглед реконструисаног Базена проточне топле воде

Пројекат је изведен делимично јер је остала још изградња плаже; према пројекту предвиђена је дрвена конструкција носача преко које се поставља под од талпи.

4. ЗАКЉУЧАК

Пример реконструкције базена и изградње плаже је само део активности које су предузете али многе су остале само као „Стратешки општински акциони план 2004.-2006.“, тако да се у наредном периоду треба наставити са предвиђеним активностима и обновити напуштени грађевински објекти чиме се развија цела рурална средина и унапређује одрживи развој насеља где би људи живели и радили. За бржи развој неопходно је поставити као циљ следеће активности:

- Умрежавање општинске управе са сеоским месним канцеларијама и месним заједницама,
- Подизање свести грађана постављањем сандучића за предлоге и сугестије и увођење принципа учешћа шире јавности у доношењу одлука о коришћењу буџета,
- Оснивање општинске службе за развој пољопривреде и оснивање и активирање пољопривредних задруга,
- Реконструкција и адаптација постојећих, напуштених и неискоришћених грађевинских капацитета чиме би се створио аутентични печат читавих руралних подручја,

- Развој инфраструктурних мрежа: путева између месних заједница, општинских и месних водоводних и канализационих мрежа.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Алексић Ј., Косорић В.,: Solar energy for kids: design of primary school “Dragojlo Dudić” upgrade in Belgrade, Часопис „Изградња“, Кнеза Милоша 7а/II, бр. 11-12, новембар-децембар, **2011**. Београд
- [2] Ђукановић Ј.,: Bioclimatic effects of tradicional construction on the exemple of Sumadija country house, International Conference Arhitecture end urbanism at the turn of the III millennium, Faculty of Architecture, University of Belgrade, November 13-15. **1996**. Belgrade, Yugoslavia
- [3] Кузовић Д.Р.,: Folk architecture in Kosjerić, International Conference Arhitecture end urbanism at the turn of the III millennium, Faculty of Architecture, University of Belgrade, November 13-15. **1996**. Belgrade, Yugoslavia
- [4] Милић Б., Рурални развој, практикум за локалне актре, Стална конференција градова и општина, Македонска 22, Београд, **2011**.
- [5] Милутиновић С.,: Локална агенда 21, Увод у планирање одрживог развоја, Програм заштите животне средине и одрживог развоја у градовима и општинама Србије **2004.- 2006**.
- [6] Општина Бољевац, Стратешки општински акциони план 2004-2006., Програм подршке општинама Истичне Србије, **април 2004**.
- [7] Стевовић С., Василски Д.,: Нове стратегије пројектовања градова путем филозофије одрживог развоја, Часопис „Изградња“, Кнеза Милоша 7а/II, бр. 7-8, јул-август, **2010**., Београд

ENHANCING OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HUMAN SETTLEMENT IN RURAL AREAS

Summary: Agenda 21 represents proposal for action, among other things, for the sustainable development of human settlements and rural development, and from the sociological point of view, for the action of the nine, main social groups where of particular importance is indigenous population and almost marginalized rural poor population. Local Agenda represents a plan of actions for implementation of the ideas of sustainable development at the local level, where it is crucial that local authorities take a role of the main driver for the realisation of the specific plans and actions in these field concerning protection of the rural environment. Example of the revitalization of the center Krivi Vir, intends reconstruction of pool and beach; allowing the sustainable development of rural areas as a result of sustainable planning.

Keywords: Agenda 21, sustainable development, indigenous populations, reconstruction of the pool, rural areas